

ЧЕСТИТ 24 МАЙ - НАЙ-БЪЛГАРСКИЯТ ПРАЗНИК!

ЧОВЕК БЛАГОРОДЕН, ЛИРИК ОТ ВИСОКА КЛАСА

Има поети, които обикваш от стиховете им, без да ги познаваш дори до края на живота си. А може би, ако се случи да ги срещнеш, да те разочароват с някой свой жест или дума.

Найден ВЪЛЧЕВ ме спечели още в младостта ми със звънката си, изкрещя от багри и пулсираща с пролетни сокове поезия, но ме покори и с човешкото си излъчване, с готовността си да подаде ръка на младите поети, да не ги забравя и по-нататък в литературното им пътуване. Беше през пролетта на 1970 година, когато трима студенти от Великотърновския университет, пристигнали за ден-два в София, плахо прекрачихме редакцията на най-престижното в онова време списание „Септември“. Каква дързост: да предложим свои стихове. Помнехме пренебрежителното отношение в други редакции, особено когато към „титлите си“ на поети имахме прикачени и определенията „млади“ и при това „провинциални“. Но чудото в списание „Септември“ се случи благодарение на двамата редактори, изтъкнатите поети

Найден Вълчев и Вълчо Раковски. Нашите стихове се появиха в книжка седма през август същата година и това бе литературното ни кръщение. В архивите си, вече след години, пазя писмо от Найден Вълчев, който любезно ме канеше да изпратя цикъл стихове за „хубавото“, това е негово определение, списание „Септември“. Така десетилетия той не ме забравяше и нескромно си мисля, че се радваше на всеки мой успех.

Найден Вълчев е органичен поет. Стиховете при него, поне такава е усещането на читателя, се раждат непринудено, образите му дъхтят на свежест, римите сазвънки, изненадващи, не са патерици на стиха, както казва Далчев, а повеждат мисълта и чувството в неочаквана посока. А новотата? Иван Мирчев, нашият съгражданин класик, я поставяше на първо място. И стиховете на Найден Вълчев, дори когато темите им са познати, звучат по новому, откривателски.

/на стр. 7/

24 май - Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост!

Преди 159 години старозагорци за първи път украсяват иконата на Светите братя Кирил и Методий с цветя и поднасят дължимата признателност на създателите на буквите. Те са едни от първите в страната, които започват да празнуват на този ден българския дух и самосъзнание, патриотизма и българщината, които са ни съхранили като нация през годините и ще продължават да ни държат здраво стъпили на земята и с гордо вдигнати чела!

Уважаеми дейци на просветата, изкуствата и културата, хора на словото и духовността на Стара Загора, от все сърце Ви желая здраве, сили и мъдрост, лични и професионални успехи, творчески дух и удовлетворение!

Скъпи съграждани, нека най-милият и съкровен български празник ни обедини и ни върне възрожденския дух и вярата в държавността и моралните устои на нашето общество!

Честит празник на всички, които милеят за България и Стара Загора!

Живко ТОДОРОВ

КМЕТ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Уважаеми старозагорци,

Приемете сърдечния ми поздрав по случай 24 май! Ден български, ден свят за писмеността ни!

Делото на Светите братя Кирил и Методий гори от ранно детство във всеки един от нас - гордост и благодарност към труда им изразяваме не само днес.

Нека по пътя на словото вървим с високо вдигната глава, защото българската просвета, култура и славянска писменост ни дават това основание, те гарантират просперитета на народа ни!

Честит празник!

Таньо БРАЙКОВ

Председател на Общински съвет
Стара Загора

ВЕСТНИЦИ И СПИСАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА, 1993-2017 БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

в. Авто мото вести: регионално рекламнo-информационно издание / ред. екип Петър Желязков – глав. ред. и др. – Стара Загора: Авто-мото клуб „Родео“. Първи брой 15 – 30 юли 1995. Последен брой № 6, 1996.

в. Агро за всички: регионален вестник за практически земеделски съвети / отг. ред. Велина Вълева. – Стара Загора: Консорциум „Биотес Агроиндекс“ и пресгрупа „Точно време за всички“. Първи брой 6 март 1992. От 1995 вж. Агровестник. За известно време вестникът излиза като двуседмично приложение за практически земеделски съвети, информация и бизнес на в. Национална бизнес поща под заглавието Агробизнес за всички.

в. Агровестник: издание за практически земеделски съвети и бизнес / глав. ред. Велина Вълева. – Стара Загора : ЕТ „Гьончо Гьонев – „Биотес – Агро“ Стара Загора и Велина и Иван Петкови. Първи брой 17 ян. 1995. През годините вестникът става национален и редакционният екип се

променя. До 1995 вж. Агро за всички.

в. Ало, купувам, продавам, наемам. – Стара Загора: Първи безплатен вестник – ООД. Първи брой 6 авг. 1993. Последен брой дек. 1994.

сп. Аязмо: Списание за православен живот / ред. Милена Иванова-Андреева. – Стара Загора : Издателство „Аязмо“ ЕООД, Първи брой 2015. Излиза с продължаваща номерация.

в. Берое: регионален вестник за спорт / отг. ред. Йордан Димитров. – Стара Загора: ФК „Берое“ и пресгрупа „Точно време за всички“. Първи брой 1 – 8 март 1992. Последен брой 1993.

в. Бизнес поща: седмичен вестник за обективна, етична и безпристрастна журналистика / ред. кол. Максим Райнов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Кони Текнолоджи. Първи брой 4 – 11 ян. 1991. Продължение на в. Южна поща. От 3 окт. 1993 вж. Национална бизнес поща.

/на стр. 2/

ВЕСТНИЦИ И СПИСАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА, 1993-2017 - БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

/от стр. 1/

в. Браво: седмичник за Южна България / ред. кол. Живка Барова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Рекламно-търг. къща „Виталис“. Излиза през 1994.

в. Бранъ: вестник за света на българите и за българите в света / ред. кол. Йото Панов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Гражданско обединение за България „Бранъ“. Брой единствен май 2000.

сп. Верея Кабел: регионално месечно списание / ред. кол. Димитър Никленов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Верея Кабел ООД. Брой единствен апр. 1996.

в. Вик: седмичник на Кооперация „Развитие“ – Стара Загора / ред. кол. Райно Добрев – глав. ред. и др. – Стара Загора: Кооперация „Развитие“. Първи брой 10 дек. 1990. Последен брой 1994.

в. Време за всички: старозагорски всекидневник / ред. кол. Илко Груев – отг. ред. и др. – Стара Загора: Екзакт ООД. Продължение на в. Точно време за всички и неговата номерация. Първи брой № 162, 27 авг. 1993. Последен брой ноем. 1993.

сп. Веселената / глав. ред. Веселина Корпанова. – Стара Загора: Веселената ЕООД. Брой единствен лято 2011.

в. Гол плюс Стара Загора: шампионът е тук: истината черна на бяло / ред. кол. Любомир Минчев – глав. ред. и др. – Пловдив: Медия КОМ ДРД. Излиза през 2000.

в. Гълъбово прес: издание на пресгрупа „Старозагорски новини“ / ред. кол. Йовка Николова и др. – Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. Първи брой 2007. Излиза с продължаваща номерация.

в. Далавера: вестник за живота, такъв, какъвто е / ред. кол. Жени Огнянова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Екзакт ООД. Излиза през 1994.

в. Делник: вестник за земеделска защита и синдикализъм / ред. кол. Данчо Карагеоргиев – глав. ред. и др. – Стара Загора: БЗНС – Стара Загора. Първи брой ноем. 1992. Последен брой № 1, 1995.

в. Днес: регионален седмичник за политика, бизнес, култура / ред. кол. Петър Драгнев – глав. ред. и др. – Стара Загора: ООФ „Днес – ИК“. Първи брой 31 ян. 1991. Последен брой № 1, 1998.

в. Домино / ред. кол. Светлана Попова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Домино прес. Сигнален брой 20 – 26 септ. 1991. Последен брой ноем. 1999.

в. Експрес спорт. – Стара Загора: ЕФ Деметра. Първи брой 6 авг. 1992. Последен брой дек. 1994.

в. Енергия и екология: месечно издание за енергетика, минно дело, строителство и екология / управител Калина Трайкова. – Стара Загора: ЕТ Енергопринт. Първи брой 2001. Последен брой № 4, 2002. в. Живи пари / ред. кол. Кънчо Пенев – глав. ред. и др. – Стара Загора: 1992 Прим ООД. Първи брой 27 юли – 3 авг. 1992. Последен брой № 46, 1997.

в. Животновъд: орган на Тракийския млекарска съюз / ред. съвет Йордан Йорданов и др. – Стара Загора: Тракийски млекарски съюз. Брой единствен март 1998.

сп. Животновъдство плюс: научно-популярно списание / ред. кол. Димитър Панайотов – отг. ред. и др. – Стара Загора: Национален съюз на зооинженерите в България. Първи брой 2003. Последен брой № 6, 2005.

в. Загора медиа: периодично издание за реклама, новини, култура и забавление. – Стара Загора: Фондация „Пламък – Стара Загора“. Излиза през окт. 1999.

в. Интереси: седмичник на агенции за недвижими имоти. – Стара Загора. Излиза през 1994.

в. Корени български: вестник за родолюбиви българи / ред. кол. Татяна Атанасова и др. – Стара Загора. Брой единствен авг. 2009.

в. Литературен глас: издание за литература

и култура / ред. съвет Йордан Атанасов и др. – Стара Загора. От 1993 е притурка към в. Синя поща. Самостоятелно – май 1994. Излиза с продължаваща номерация и през годините като двуседмичник и месечник. сп. Математика: тримесечно научно-популярно списание за ученици от първи до четвърти клас / ред. кол. Бонка Василева и др. – Стара Загора: Любомир Любенов. Първи брой 1995. От № 2 заглавие „Математика АБ“. Последен брой № 4, 1996.

в. Математическа поща: издание за ученици от III до XI клас / ред. съвет Любомир Любенов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Първи брой 1 – 15 ян. 1992. Последен брой № 5, 2002.

в. Междучасие: вестник от деца за деца / ред. кол. Темунага Стефанова и др. – Стара Загора: Център за работа с децата – Стара Загора, клуб „Млад журналист“. Първи брой 13 дек. 1994. Последен брой № 13, 1999.

в. Наблюдател: вестник на гражданското общество / ред. кол. Стефан Капаров – глав. ред. и др. – Стара Загора: Стефан Капаров. Брой № 0, 18 – 24 ян. 1998. Излиза с продължаваща номерация.

в. Надежда: издание на Старозагорския и на Сливенския затвори / ред. съвет Елена Младенова и др. – Стара Загора: Затвора – тр. Стара Загора. Първи брой 1995. Последен брой № 17, 2000.

в. Национална бизнес поща: рекламно-информационен седмичник / ред. кол. Донка Йотова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Бизнес поща ООД. Продължение на в. Бизнес поща. Първи брой 3 – 9 окт. 1993. През 1998 и 1999 излиза с приложение в. Тракийски бизнес експрес: издание за бизнес, политика и забава.

в. Новина плюс: информационен всекидневник / ред. кол. Матей Бонев – глав. ред. и др. – Стара Загора: 7 ЕКС ООД. Продължение на в. 7+7. Първи брой 1 дек. 1993. Последен брой дек. 1994.

в. Новината: регионален всекидневник / ред. кол. Христо Христов – глав. ред. и др. – Стара Загора: МЕДИА СЗ ООД. Първи брой 21 юли 2008. От 2011 излиза като седмичник. Последен брой юни 2012.

сп. Птици в нощта: поезия, проза, критика, публицистика / ред. кол. Стойчо Маджарски – глав. ред. и др. – Стара Загора: Книжка 1 – 2, 1999. Излиза с продължаваща номерация. в. Пукук. – Стара Загора: Вania Милева & Даниела Мерджанова. Брой единствен, № 1, 15 ноем. – 15 дек. 1995.

в. Първи безплатен вестник: национален рекламно-информационен седмичник / ред. кол. Атанас Молдов – глав. ред. и др. – Стара Загора. Първи брой 1993. Последен брой № 94, 1995.

сп. Първите седем: в помощ на учители и родители при възпитанието на децата / състав. Маргарита Шоселова. – Стара Загора: Джеми Стратус ООД. Първи брой 2001. Последен брой № 17, 2009.

в. Рекламен пазар: регионален седмичник / управител Марияна Минтева. – Стара Загора: Рекламно-издателска къща NeffleDoni. Брой № 0, 18 – 24 март 2000. Последен брой № 3, 2000.

в. Репорд News: бизнес, култура, политика, спорт: областен седмичник – Стара Загора / ред. съвет Румен Сомов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Фининвест-консулт ООД. Първи брой 17 март 2000. Последен брой № 4, 7 апр. 2000.

в. Светът е Берое: седмичник на венчки беройци от цял свят / управител Георги Ганев. – Стара Загора: Светът е Берое ООД. Сигнален единствен брой септ. 1999.

сп. Свят панорама: общество, култура, изкуство, природа / ред. кол. Стоянка Вачева – глав. ред. и др. – Стара Загора: Литера принт АД. Брой сигнален дек. 2001.

Последен брой № 5, 2003.

сп. [Седем] 7 дни: През периода са излизали седмично издание, справочник и списание със заглавия 7 дни и 7 дни Стара Загора с различна периодичност и редакционни колегии.

в. [Седем] 7 дни Стара Загора: вестникът на нашия град / ред. кол. Радослава Рашева – глав. ред. и др. – Стара Загора: 7 дни Стара Загора ООД. Първи брой 29 май 2001. Последен брой дек. 2009.

в. [Седем плюс седем] 7+7: частен седмичник / ред. кол. Матей Бонев – глав. ред. и др. – Стара Загора: 7 ЕКС ООД. Сигнален брой 6 – 12 февр. 1991. Последен брой юни 1993.

в. Синя поща: издание за политика, бизнес и култура / ред. кол. Иван Бонев – глав. ред. и др. – Стара Загора: СДС – Стара Загора. Първи брой 23 дек. 1990. Последен брой дек. 1994.

в. Стара Загора: общински вестник / ред. кол. Йордан Стоев – глав. ред. и др. – Стара Загора: ИК Време. Първи брой 4 ян. 1991. Последен брой 1996.

в. Стара Загора: съвместно издание на община Стара Загора и „Старозагорски новини“ ЕООД / ред. кол. Кънчо Пенев – глав. ред. и др. – Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. Първи брой 1997. Последен брой № 10, 1997.

Худ. Димитър Киров,
Портрет на Георги Божилков

в. Стара Загора: политика, икономика, култура / ред. кол. Мадлен Геренова и др. – Стара Загора: Тракия ресурс АД. Сигнален брой 10 ноем. 2000. Последен брой № 2, ноем. 2000.

сп. Стара Загора: списанието на нашия град / ред. кол. Петър Желязков – глав. ред. и др. – Стара Загора: 7 дни Прес ООД. Първи брой апр. 2010. Последен брой № 3, 2011.

сп. Стара Загора в седем дни: седмичен справочник. – Стара Загора: РИК Шибилев. Брой единствен, 15 – 21 февр. 1993.

в. Старозагорска зора: регионален седмичник на СДС Стара Загора / глав. ред. Стойчо Маджарски. – Стара Загора: Аугуста ООД. Първи брой 18 – 24 юли 1995. Последен брой № 7, 1996.

в. Старозагорска наслука: вестник на Ловно-рибарското дружество Стара Загора. – Стара Загора: Съюз на ловците и риболовците в България. Излиза като приложение на сп. 7 дни Стара Загора. Първи брой 13 дек. 1997 – 10 ян. 1998. Последен брой № 23, 1998.

в. Старозагорски вести: частен общински вестник / глав. ред. Стоян Ботев. – Стара Загора: Старозагорски вести ООД. Първи брой 1995. Последен брой № 5, 1995.

в. Старозагорски новини / глав. ред. Динко Петков и др. – Стара Загора: Старозагорски новини ООД. Първи брой 24 ноем. 1994. Последен брой № 139, юни 1995.

в. Старозагорски новини: регионален

всекидневник / глав. ред. Йовка Атанасова. – Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. Първи брой 1995. От 2005 до 2007 излиза с приложение Полет – седмичен младежки вестник.

сп. Старозагорски справочникК: не всичко, но от всичко по малко! / глав. ред. Васил Василев. – Стара Загора. Първи брой юни 1999. Последен брой № 12, 2006.

в. Старозагорски справочникК: вашият вестник за безплатни обяви: месечно издание за реклами и обяви / глав. ред. Васил Василев. – Стара Загора. Първи брой септ. 2003. Последен брой № 1, 2004.

в. Старозагорско утро: областен вестник за социален живот, култура, икономика и спорт. – Стара Загора. Сигнален брой 27 февр. 1999. Единствен брой №1, 20 март 1999.

в. Точно време: черноморско-тракийски информационно-рекламен седмичник / ред. Таньо Кипсуров и др. – Стара Загора; Варна: АВЕГ прес ООД. Първи брой 14 – 21 дек. 1991. Последен брой 1996.

в. Точно време за всички: всекидневен вестник за информация, бизнес и спорт / ред. съвет Венелин Йотов – предс. и др. – Стара Загора: Литера принт. Брой № 0, 12 ноем. 1991. Последен брой № 161, 1993. Продължава като в. Време за всички.

сп. Участ: литература, изкуство, общество: издание на писатели от Южна България / ред. съвет Божидар Грозев и др. – Стара Загора: Община Стара Загора. Първи брой 2005. Последен брой № 3, 2006.

сп. Участие: литература и социален живот периодично издание на писателите от Стара Загора / ред. кол. Петър Тонков – глав. ред., Жеко Христов и др. – Стара Загора: Дружество на писателите от Стара Загора. Първи брой дек. 1991. Последен брой № 4, 2003.

в. Фрамар: актуалното и полезното от света на здравето! / ред. екип Деница Пеева, Ивайло Тончев. – Стара Загора: Фрамар ООД. Първи брой ян. 2011. Последен брой № 16, 2012.

в. Хей М: вестник за момичета и момчета / отг. ред. Димитър Никленов. – Стара Загора: ИК Палмира. Излиза през 1995.

в. Християни: издание на Старозагорската митрополия. – Стара Загора: Делник прес. Първи брой 1995. Последен брой № 1, 2006.

в. Южна поща / ред. кол. Симеон Майналовски – глав. ред. и др. – Стара Загора: СДС – Стара Загора. Първи брой 28 апр. 1990. Последен брой 1994.

в. Южно утро / ред. кол. Лъчезар Лазаров – глав. ред. и др. – Стара Загора: Тракия прес ООД. Първи брой авг. 1992. Последен брой юни 1994.

сп. LZ-73: специализирано списание за радиолюбители / ред.-изд. Йордан Гайдаров. – Стара Загора. Първи брой 1992. Последен брой № 6, 1993.

в. SZ око: седмичник за новини и стил на живот / глав. ред. Димитър Бахчеванов. – Стара Загора: Безплатен вестник груп; Чака ООД. Излиза от 2008 до 2010 с продължаваща номерация. Последен брой 24 апр. 2011.

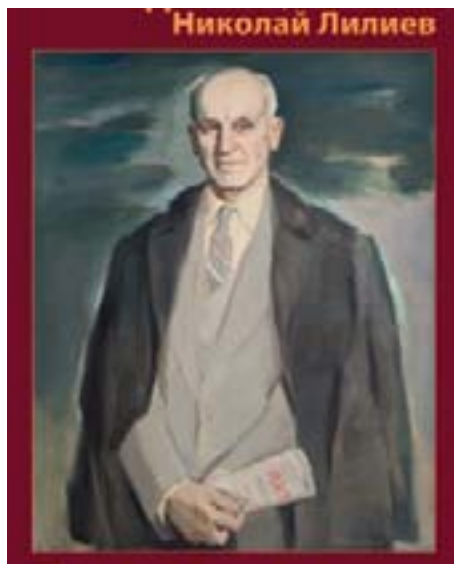
в. Teen's rare: най-якният вестник! / ръководител Димитър Никленов / ред. кол. Димка Кабаиванова и др. – Стара Загора: НЧ „Родина 1860“ – Стара Загора. Месечно издание на Клуб „Млад писател“ към НЧ „Родина 1860“. Първи брой 2011. От бр. 27/28, 2015 вестникът е с променено заглавие „ТИИИейдърски вестник“.

сп. Zona bg / ред. кол. Тони Куцаров – глав. ред. и др. – Стара Загора: Статис АД. Първи брой март 2015.

Справката е подготвена от Регионална библиотека „ЗАХАРИЙ КНЯЖЕСКИ“ – Стара Загора. Подредена е по азбучен ред на заглавията. Не претендира за пълнота, не включва юбилейни издания, училищни вестници и списания и др. Изготвена е според претенжаваните от Регионалната библиотека документи. Отбелязани са първите редакционни колегии на изданията.

Изготвил: Малина ДЕНЧЕВА

РЕЗУЛТАТИ ОТ ЧЕТВЪРТИ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС „АКАД. НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ“

ПЪРВА НАГРАДА

Лили КАЧОВА, София

ПОМЪДРЯВАНЕ НА ЛЯТОТО

На детството последната родина и сладко от горчиви портокали. Това е юли. Толкова е синьо, че времето в часовника е спряло. Проблясва – златна мрежица в небето, огърлица на шията на Бога – не знае той – ще плъзнат страховете, змийчета са, но рано е за вопли. Все още е хлапак и безразсъдно се влюбва безусловно – като птица: Такъв си остани! – гласът ми глъхне, гласът ми ви след трудни месечини. Посрещах и изпращах. Просто участ. И юли се превърна в кръст и цвете. О, нека на жаравата да се учи. Илинден вече идва с дъждовете си. Ни щом започне да съзижда църква, да трупа скръб по имена и дати, то значи тишините са поклънали и лятото ще помъдрява с август. ... Тогава стигнала в юмрук петаче, последна на опашка за илюзии, душата ми сама ще се разплаче за чезнеция във небето юли.

Поощрителна награда за млад автор

Мина Росенова ПЕТКОВА, София, 15 г.

КРАДЛА

Още от малка обичам да взимам безплатно. Още от малка обичам да заобикалям правилните начини. На три откраднах на мама чудния аромат. На пет взех от тати доволната му усмивка. После срещнах теб. Откраднах погледа ти в магазина. После пък взех по една бира за двама ни и избягах. След това без позволение откъгнах ключа за покрива на блока. Заведох те да видиш залеза като по филмите. Откраднах дори целувката ти. След известно време се промъкнах у вас. Заварих те спиш на леглото. Скочих и те прегърнах, отнемайки ти съня. Свих скъпото шампанско на дядо ми и ти сипах. Получих привлекателна усмивка отново безплатно. Откраднах мечтите ти. И ги сбъднах. Откраднах живота ти. И бях щастлива. Толкова щастлива. Че не забелязах. Как успя да откраднеш сърцето ми.

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

Худ. Валентин Дончевски, Начало

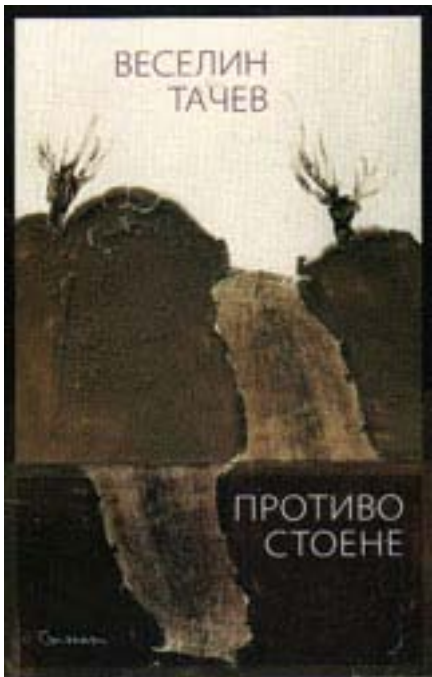
Худ. Валентин Дончевски, Начало

ПРОТИВОСТОЕНОТО НА ВЕСЕЛИН ТАЧЕВ

който предизвиква заглавието му:

*Вие стоите в своите топли кабинети
и измисляте
своята студена кибернетика,
или доволно блестяте с очила
над творба, която дълго ви е мъчила...
Вие не можете без вашите меки мебели
и обстановката,
която с години сте гледали
се е сраснала с вас,
както въздухът с кожата ви.
Без тая обстановка вие не можете
да се появите, да си живеете и умрете.*

„Те“ предпочитаха да влизат и гаят с подковани ботуши и да бъркат „безсермонно на човека в душата“. От позициите си зад овластените бюра се разпореждат със съдбите на талантливите. Ако даровитите са с по-слаби характери, успяват да ги купят. Но в последна сметка талантливите: *Не ви мразят.*

*За тях вие сте мъртви още приживе.
Няма нищо по-мъртво от мъртвец,
който живее!*

Кое в изкуството се поощрява и заплаша високо откриваме в „Стойност“. Веселин Тачев е привърженик на великата мисъл на Достоевски, че и най-гениалното писателско въображение не е в състояние да измисли това, което съществува в реалния живот („Театър“). Поетът така е устроен, че най-силно усеща „гробовен полъх от отвъдното“.

Това е драматичен до трагичност поет, дълбоко чувстваш драмите и трагедиите на човека. Той притежава фина чувствителност и намипра думите, с които най-адекватно да изрази състоянията си.

За парите и творчеството става дума в „По К.Павлов“ и „Пари“. Истинското злато за човека на изкуството е оставеното като значимо творчество, което да го надживее.

Финалът на второто стихотворение е универсализиращ: *! Хм. Дали наистина,
/ ако имах пари, / ако имах много, / достатъчно много пари, / цялх изобщи да пиша / стихотворения?*

Текъж въпрос, на който поетът отговаря с въпрос, защото честната позиция е свързана и със съмнението в собствената устойчивост, твърдост и издръжливост, което винаги споможда талантливите и е техен вечен спътник в живота и творчеството им.

За поети с подобна творческа нагласа, темперамент и натурел революционните песни звучават в тишината, защото за тях тихата съпротива е по-същността и по-трайна. В „Към двойника“ и „В огледалото“ самопознанието е драматично, защото разголената душа задава въпросите на съвестта, които измъчват душата на лирическия Аз.

Веселин Тачев разчита понякога на парадоксалните смислови обрати, както е в „Славей“, които придават полифонию на поезията му. Свободата като абсолютна базисна ценност, която заслужава всякакви усилия до саможертва откриваме в „Аз 1963“:

*Като реката.
Отгоре съм бистър.
А по дъното си
влача тиня и камъни.
Пийте от мен!
Но не бъркайте
в дълбокото!*

Това стихотворение е също самохарактеристика на поета. За цинизма на обществото и нежеланието му да приеме „голата истина“ става дума в едноименното стихотворение. В „Образ и подобие“ благодарни на майка си, че го е създала „по образ и подобие човешко“ – да не мисли със стомаша си, да не е продаден слуга на примитивните си желания, да не се продава. Сблъсъкът между душата и тялото, между духовното и материалното е акцентът в „Грешен плач“ и „Нитимно“. Поетът се тревожи от потребителската стихия, която залявява хората за сметка на духовността („В търсене на прекрасното“, „Натюрморт“, „Грешавище“). В „Разговор с продължение“ поетът споделя разбирането си, че не трябва да преиграва в стиховете си. За поета са важни хората със същата субстанция, от същата кръвна група. Творецът не трябва да се затваря в собствената си кула от слонова кост, да се изолира и капсулира от живота, защото мисията му е будителската („Бягство от

живота“), макар че самотата е много важна в творческо отношение („Самота“).

Поезията на Веселин Тачев е силно екзистенциална, впечатляващи са пацифистките настроения в творби като „Едно време“ и „След ядрения взрив“. Често в стихотворенията си поетът размишлява за смъртта, както е в „Старци отиват на гробищата“. Тази мисъл би следвало да направи живота ни по-смислен. В тогавашния живот на лирическия герой властва застойност, скука, безнадеждност: */ Шръклево – Русе, / Русе – Шръклево. / Пет автобуса / дневно – / отиват, връщат се, / от сутрин / до мръскало. / Ежедневно. / („Сегашно – историческо“)*

В „Селския музей“ – същото. Няма посетители, живот е замрял до спираше. Старите хора от едноименното стихотворение очакват смърно и примитивно смъртта. Няма идея и надежда, която да им вдъхне живец и да ги събуди от летаргията („На дънту“, „От балкона“). Безименни и анонимни старците си отиват един след друг. Поетът се вълнува от обезлюдяването на селата, от заморяване на живота в тях. Безнадеждна е картината в „Следзими изгледи“. Тази и други творби разкриват несъмнената дарба на Веселин Тачев да рисува словесни картини, съответни да душевните състояния и настроения в стиховете му: *! През тая зима в село измряха / толкова много старци, / старци, / Бре, бяла зима, без мяра зима, / студ и сняг само и гарван в расо. / („Следзими изгледи“)*

Стиховете напомнят за Ботевите от „Обесването на Васил Левски“:

„Летни привидения“ убедително подчертава художествената дарба на Веселин Тачев“:

*Във спомените – камъни в река
и детски писъци покрай върбите.
Върци по дюни, стихиски си збъите
от болка в изнурените крака.
Плътни пейзажист, нажежен до бяло.
Викът на гласуса е жив мираж.
Налива жар в очите женски плаже
и спи вълната – синьо огледало.
Приизлизат се жита неразлюляни
с огромни раци, плъзнали по тях.
В амара пъсците се поят
и тлеят вдън земя огромни рани.*

Стиховете са изпълнени с тъга, болка, съчувствие, състрадание, в тях е душно. Но същевременно усещаме ропот, несъгласие и противостоене на статуквото. Поетът не може да се примири, съгласи и приеме съществуващото безсмислие. Стиховете му населяват черни гарвани и врапи, славят пее в нощта. Дори пролетта не може да го обнадееди в „Март 1985“, картината е разтърсваща и сенва: */ Излинали от студ / некролози / по врати и огради висят. / презумени са хората / от предълата зима / и не им е, не им е до пролет...*

Сюрреалистичните зарисовки само усилват въздействието на стиховете. Даже часовникът спира да трака в „Краят на деня“, символизиращ спирането на живота, завършването в родния дом с продължение на безнадеждността:

*Не, нямаше. Шракам / ключа, / вратата
сама се отваря... / И сядам. И бавно мълча.
/ Мълчание ми отговаря.*

В „Саксия“ поетът изплаква: */ Затворена / земя в която / линеят корени, / умират червеи.*

Силно е изразено щастието на Веселин Тачев от съприкосновението с природата в „По Лома“, привързаността му към нейната първичност, нецивилизованост, дивост, автентичност. Поетът я чувства и усеща с целите си сетива. Подобни са настроенията в „Повторно“, където е силна жаждата по първичното, неоскверненото от цивилизацията, бягството от шума, задухата, смога, цинизма и мръсотията на големия град:

*Тъй боговете
си наиказвали човека
или пък той,
престип от могъщество,
отново е намирал своето
детинско щастие
в добрия скют
на майката природа.*

Географските открития не носят само добро на местните жители в „Магелан“, защото са задвижени и подвластни на алчността, на жаждата за богатство. Зовът на сърцето към прамайката природа усещаме и в „Ах, моренцето“. А умалителното е и умилително. Човекът е нищожно малък на фона на могъщата природа в „Море“. Заслушан в себе си, поетът разсъждава за произхода си на фона на милионите години работа и еволюция на природата („Амонити“). Вечна е природата и непостижим ваятел на карстовите красоти в „Карта на пещерите“. Веселин Тачев винаги свързва природата и човека, преминава в духовните селения в „Тайна“. На фона на екзистенциалните послания във „Връщане от долната земя“ стихът-рефрен е: „А ме възвърна глас на птичеш“. Неразкъсваема е връзката между човека и природата, той е неотделима част от нея. Цивилизацията напаса рани върху старинните паметници в „Преславска приписка“. Подобно послание и болка откриваме и в „Паревград“, което е и със социален оттенък. Оглената река от едноименното стихотворение започва да се смалвяа и е на път да изчезне от неразумната човешка дейност. Реката в „Следи от видра“ е отровна, което я внае гибел.

Веселин Тачев е усетил със сърцето и душата си, че най-опасното нещо за човека е неговата безмерна алчност, която може да го погуби завинаги („За алчността“). Опасността е съвсем реална. За събата на човечеството размишлява поетът в „Съзернавайки един продължителен залез“. Проблемът космос-човек откриваме в „Да заспи“. На фона на космическия всемир лирическият герой мечтае:

*Кип-кап, капе капчук,
в южени свънца плуват гнездата.
Кротко ишине дълбожди
и листата на юли сънуват.
Плавно свалят корони дърветата
и застилат земята със злато.
Бял се силе снегът – равен съм
с белотата на чистата съвест.*

„Койло“ вълнува с интимност и топлота: *- Ти лещи и на твоето рамо самотно*

*аз ще сложа глава,
ти заспи и на твоето рамо самотно
аз ще спя.
Ето миг от самота ми вечност,
който е само твой,
само твой,
тайм...*

В целия цикъл „Странствания, съпричастности и сънотворства“ става дума за отношенията човек – природа в различни аспекти. Творбите са екзистенциални, изпълнени с тревога и драматизъм. Успокоението в лоното на природата е временно, нестойно, човекът живее в постоянна заплаха.

„Градска трева“ е стихотворение за Свободата, за изкуствените неща, аленацията, отчуждението, пустотата, неавтентичността. Тревата е „затворническа“. В „Случайно хвърлен поглед“ птиците са „затворничестата пстри“, свободата в кафе с равносилна за заточение, на затвор. Минувачите не се замислят за съдбата им, а по инерция живеят скучния си живот. Слънчогледите са „потънали в скръб“ в едноименното стихотворение. Желание на лирическия Аз да

ЛИРИЧЕСКА ВЪЗХВАЛА НА СЕМЕЙНИТЕ ЧУВСТВА

Отзив за стихосбирката „Прошеннати думи“ от Таньо Клисуров

Иван ЕНЧЕВ

Завладяващите лирически откритения в стихосбирката „Прошеннати думи“ (2016) от Таньо КЛИСУРОВ са породени не само от някои впечатлителни случки, истории, спомени или мечти. Те преди всичко излъчват органична поезия. Изрично са определени от автора като „Стихотворения за любовта“. Всеизвестно е, че това чувство има много човешки измерения и насоки: към родителите, към родеите, към Родината, към приятелите, към красотата, към природата... Тук става дума конкретно за любовта между мъжа и жената. И още по-точно, за трудно поддаващи се на външни внушения съдобен чар на съпружеското чувство.

Когато разглеждаме любовната лирика на литературните класици, сме свикнали да казваме, че

те много често сливат поета с лирическия герой. Възможен е подобен поглед и към стихосбирката „Прошеннати думи“. Въпреки обявеното посвещение на автора, тук не е обсъждам любовните признания на поета Таньо Клисуров към неговата съпруга Мария. Аз възприемам стихотворенията като интимни претети на един обобщен лирически редник на любовта, който носи в раницата си генералските нагони на обичай съпруг. Така

е избегна всякакви недоразумения от семейно-битов и друг по-тесен житейски нюанс на моите скромни размисли, породени от няколкократно препрочитане на книгата.

Ето само началото и края на стихотворението „Тайна песен на редника“, с което е озглавен първият цикъл на сборника „Прошеннати думи“:

В часа любовен всички сме еднакви – без постове, без власт и без богатство.

...
Но идва след суровите закони пак нежен час. Душата ми е жива. И блясват генералските нагони, любимата които ми пришива.

В тези седемдесет и пет стихотворения, включени в книгата, не става дума за драмите на несполедената любов, нито за трагедиите на невъзможната крадна любов, или за илюзиите на тайната платоническа любов. Обект на тази лирика са естествените отношения на двама влюбени съпрузи. За обича им не само в първите години на техния съвместен живот, а и в дългите дни и нощи на средната възраст, когато е семейството вече са се родили деца и внуци. В тази любов не липсват кратки неапажирани истинското чувство отклонения от семейното гнездо. Не липсват и изблици на недоразумения и ярост между характерите на две личности, които живеят в един общ дом. Тъкмо силният магнетизъм на чувствата им ги прилича още по-силно и ги помнява. Всеотдайността им ги обединява срещу следващите несподи по обича житейския път през сезони и години.

Сборникът е една радио срещана книга. В повечето случаи е традиционната любовна лирика преобладават слова като луната, звездите, росата, облаците, лъновете, розите, кокичетата и т.н. Стихотворенията в „Прошеннати думи“ са изградени по съвсем нов начин. Звучат много по-естествено и съвременно. Ази възприемам като една лирическа поема за семейната любов. Та ми прилича на пълноводно езеро, което с годините сякаш става все по-дълбоко. Чувствата не бушуват като показни театрални вихурици. Те са в кристално чисти, ги размъгнати от случайни притоци на някоя житейска буря, ги позлатени от

утринната свежест на слънчевия изгрев, ту развълнувани от неочаквани пристъпи на ревност или обиди. Лирическият герой обича безрезервно, не търси декларативен отговор на своите чувства. Той върва с душата си в искреността на своята съпруга. И в двамата любовното привличане е така непринудено, както е пулсът на сърцата им. Както дишането, гледаването, слушането. Както всичко естествено.

Наявякдъ в тази стихосбирка от три части, отделени с ефектни цветни картини от художеника Злати Златев, се чувства усещането за ярко мъжко присъствие. Най-рефлексно то е показано в стихотворението „Мъжки вятър“:

Бедро с омайваща и нежна кожа за миг се мерне в погледа едва...

И въздухът е сладко разтревожен от мъжките въздишки след това.

С т и х о в е т е в книгата са лирическа възхвала на семейната любов, без украсяване с дустро и глани, без преувсяване. Чувството е трайно и в с е в л а с т н о . Семейните отношения са такива, каквито са в действителност – с меда и горчицата на ежедневието, с неговите празници и делници, радости и тревоги, болести и веселия. Анамизируеще на ф а н т а з ъ о р и , л е т я щ и из обличията.

Влюбените съпрузи са в реалната си делична обстановка: край семейната пералня, кухня, спалня, или на разходка.

Влюбеният съпруг не забравя и радостта си от съществуването на своите деца, родени от истинската семейна любов. Тя преминава по моста на естествените чувства и към внуците – най-добромото материално и духовно продължение на съпружеската обич.

Сборникът „Прошеннати думи“ не е препозначен за убиване на скаута в автобусите от Стара Загора до София или Варна. Той трябва да се чете и препрочита в приятна семейна атмосфера. А старите ергени трябва да си го запазят като настолна книга, на дано усетят колко е сладко да си семеен с любимия човек, и най-сетне да се решат да се задомят. Привържениците на едноползовите бракове, Боже, опази!, хич да не посягат към тези духовни бисери на семейния живот, защото ще ги омаскаят подобно свине за угояване. Ако от една любовна връзка не се раждат деца и внуци, пиши я разврат!

В тази книга думите на лирическия герой са прошеннати. Възприемам се като истински открития в свещения храм на семейната любов. Те са лишени от показния площаден патос на уличните демонстрации. Далече са от кръчмарските кракчици на сватбарските порно, пародии, фолкленици.

Ето колко тихо звучат словата в края на откровението „Прошеннати думи“, което е дало име на целия сборник:

Лъжа ли, истина ли бе? – у мен прошенпнатите думи още тъннат... Аз се родих повторно този ден.

А подир девет месеца – синът ми. Както навсякъде в сборника, и тук авторът показва своето високо художествено майсторство, постигайки невероятно въздействащ ефект не само с хипербола, че шепотът тъмне, а и с асонантната рима „тъннат – синът ми“. Тя излъчва още по-ярко в явния контраст с традиционното мъжко благозвучие „мен – ден“.

Стихосбирката е изградена от три цикъла, които представят в развитее главната тема за любовта. Метафорите са логични, а не самоцелни. Лексиката е всекидневна. На доста места се използват

думите „прегръдка“, „целувка“ и най-вече „любима“. Те звучат свежо, за разлика от стереотипните изтъкани от употреба слова, от които гъмжат писанията на толкова много набедени стихотворци в днешно време.

Сетът не е курорт за безлозови ангели с безкрайни пицини софри и разгулни възлешества на фанатизма. И в библиейския рай има преорешени дяволи, които яхат наивните ангели. Между мъжкото и женското начало в природата винаги протича биологично напрежение, което възражда живота. Тъкмо в това се крие разковичието на щастieto, че сме живи хора.

Няколко думи и за еротиката в семейната любов. В тези творби тя не е табу, но и не е разголена като при кръчмарски изпълнения. Тя е приглушена, загатната, а не вулгарна като в уличен роман. Тук словото е премерено добре. Лирическият герой чистосърдечно признава, че химията на биологията е неизменна част от ежедневието на любов на съпрузите. Тя е скрито интимно огледало на семейния живот, в което се оглеждат само те двамата, когато са насаме. И не бива да се сърдят на парасналите си деца, които вече посягат към тайния мед на семейния копнеж. По естествените закони на живота всички пътеки на любовта тръгват към семейната спалня, но не всички завършват там.

Любовното чувство е споделено най-ярко в стихотворението „Прегръдка“, което е подарило своето заглавие на втория цикъл на сборника. Ще до цитирам почти цялото, без първия куплет:

С годините бавно

любимата става другар.

Прегръщан те

както в студентската моя квартира.

Макар от стената да сочи един календар,

че двацет години по-късно

сега се намирам;

че няма хази в среднощната тиха тъма

да чуят, напрегнали слух,

тази ласка гореща.

Синът ми,

сам вече получил любовни писма,

в съседната стая за нея дали се досеща?

За някого нека не мислим. А още веднъж

прегръдката наша

да бъде докрай всеотдайна...

Под твоето сърце –

като зрънце след пролетен дъжд –

дано покълне от всички

най-светлата тайна!

Лирическият герой не се срамува открито да сподели своята физическа любов към съпругата си. Метафората за житното зрънце е истинска находка за поета с рефлексно внушение за родителския копнеж.

Художествените средства, използвани в цялата стихосбирка, са нестеливи, но силно въздействащи. В тази дълса пиеса за двама преобладава откровеният монолог на обичайния съпруг пред очите на своята любима. А тя е обрисувана косвено чрез своето поведение като влюбена жена, съпътница и другарка на съпруга си.

Ще завърша моя преглед с част от стихотворението „Ретролюбов“. Така е наречен и третият цикъл на книгата.

Щастиел съм, че така сме старомодни, че продължихме с ред рода човешки, че с теб годините ми бяха плодни, че писах стихове, че правих грешки, че бе животът ми дотук населен с прегръдката ти млада и немлада...

Как да не завидиш на такъв щастлив съпруг, след като си прочел тези откровени стихове на радост и удовлетворение от живота! Стихотвореният сборник „Прошеннати думи“ е поредната творческа споделка на поета Таньо Клисуров. Той достоява естетическа наслада на читателя със своята искреност и многопосочност на поетичните си послания. Книгата е един талантлив лирически апотеоз на естествените семейните чувства, на които се гради всяко прогресивно общество.

Таньо Клисуров. Прошеннати думи. Изд. „Iagen“, Стара Загора, 2016.

Лъчезар СЕЛЯНСКИ

ОТ ПТИЧИ ПОГЛЕД

Писък на птица,
плясък в реката.
Слънчеви жици.
А по нататък –
камбанария.
А по-нататък –
конски впряг рие,
буци пръст тракат,
някой се скрива...
И по-нататък –
къщица бяла.
Още сираче
в нощ онемяла
чака и плаче.

ТИ

Мракът тежък и безумен
на дъното на очите.
Жуженето
бяло-златно на пчелите.
А ти – между тях си ти –
в трептенето
на една-единичка дума.

Първолета
МАДЖАРСКА

БЕЛОЦВЕТНИ ВИШНИ

Цъфтят ли, цъфтят белоцветните вишни...
На пейката – крехки деца,
напъпили, влюбени, чисти, възвишени
се гушкат, преплели телца.
Не могат във тъмното да се наситят,
целуват се страстно, в екстаз...
Цветята ухаещи вятърът сини
и пролет над тях има власт.

Цъфтят ли, цъфтят белоцветните вишни...
На пейката – грохнали старци с бастуни.
С очи и усмивка докосват се свише,
в сърцето трепти романтичната струна.

Дървета цъфтят с цветове звездочели...
За радост, за обич на млади, на всички..
Сезонът наситен е с птичите трели
и ангели влюбени пак се боричкат –
цъфтят, прецъфтяват им с ласки перата,
танцуват балет и летят полудели.
Днес ада и рая са тук, на земята.
Избухнали светят пак вишните бели.

МИНЗУХАР

Помислих те за слънце,
проблясвашо в мъглата.
Надежда – златно зрънце
и мамеща загадка.

Душата си да стопля,
откъснах те аз тъмен.
И засиях от болка.
И още в мен се съмва.

ВИР

Слънце – златен лист –
пак разлюля сенчестата мрежа
с речни яйчица на дъното.

Лястовица прелетя и счуни
слънцето на хиляди парченца,
остри като болка от раздяла.

БЕЗ НИЩО

Каква голяма радост:
да се събудиш сутрин –
единчък слънчев атом.

Да мърка котка в скута,
да дишаш като хищник –
без спомени, без нищо.

БРЯГ

Ивица пясък –
жарка коприна.
Крясък на ястреб,
устни невинни.

Жъне морето –
слънчеви снопи.
Черна барета,
бяло надмогване...

КЛАДЕНЕЦ

Тъмна зеница,
бяло перо,
сянка на птица,
синьо ведро.

Мигом се мярна
мойто лице.
Памет невярна,
плахо сърце.

СЛЕД БОЛЕДУВАНЕ

*И ето пак светът е твой...
Александър Геров*

И ето пак светът е твой.
Дали обаче пак е той
такъв, какъвто го познаваш,
преди от страх да го забравиш?

Худ. Янка Кервяков, Мъж

НЕ СЪМ АЗ ДЕВА

Не съм аз дева и не съм Мария.
Като дете съм кръстена във храма.
Потънала съм в грехове до шия,
защото нямам зад гърба си рамо.

Била съм все сама и еднакча.
Единствено на себе си разчитам.
Вълчица зла
и палава хлапачка –
по пътищата изранена скитам.

Не съм аз дева и не съм Мария.
Исус не търся, нито Свети Петър.
Търся човек – душата да разкрия,
в деня на майстора – на свети Петък.

ПАК СЕ ВЪСИШ, НЕБЕ

Пак се въсиш, небе. И порои ще сриваш.
Дъжд ще рухне като из бездънно ведро.
Аз си нямам чадър. Между капки ще тичам.
И ще дишам божественото колендро.

Ще се мятам в див танц на дъждовната капка.
Ще царувам над мокрия град, над цветята.
Ще изритам дъгата пак – шарена топка,
със светкавици в погледа, с гръм във душата.

Лилия ХРИСТОВА

ШЕСТ ПАНДЕЛКИ

- Под нашето дърво те усещам до себе си, Емили. Виж панделките, които връзвахме за всяка промяна в живота ни. Като в песента на Джон Инглиш: „жълто и кафяво, синьо като небето, червено като кръвта ми, залено като очите ти ...” Вързахме първата в деня, в който ти прие да станеш моя съпруга под това дърво на хълма. Врекохме се и затрентя жълтата панделка, за да грее слънце над нас. Когато разбра, че носиш Бети под сърцето си, вързахме кафява, за да има цвета и погледа на нашите очи. Украсихме дъба с червена панделка, щом се роди детето, защото свърза кръвта на двама ни. Синята панделка сложихме на златната ни сватба, с благодарност към небето, което ни закриля и ни подари щастието да бъдем заедно. Ти знаеше кога какъв цвят да завържеш, само за зеленото каза, че е специално и е рано още...

- Емили, купих жълта панделка и искам да отидем при нашето дърво.
- Да разбирам ли, че поведът е различен?
- Да, облечи роклята на цветя и бди много сериозна.
- Кажй ми, моля те!
- Не, глупаче, нека е под дървото ...

- Гордън, искам да отидем при дървото. Искам да първо да узнае тайната ни.
- Аз също не я зная, Емили, но купих кафява панделка, както ми поръча.
- Надявам се това, което ще ти кажа, да те направи щастлив.
- Ще ме направих щастлив и ако ме целунеш, мила.
- Щастието, за което говоря е... да речем по-дълго от целувка ...

- Хей, мълчаливи приятелю, празнувай с нас! Виж, това е Бети! Подай най-нежното си клонче, за да вържем червена панделка. Какво чудо, Емили – моята и твоята кръв в това малко същество ...
- Нека е най-щастливото дете, мили.

- Всеки миг с теб беше подарък, мила моя. Петте панделки на дъба – пет знамена срещу вятъра. А шестата... Ти знаеше, че шестата ще я върже единият от нас. Ти, моя Емили, остави това на мен и сега лежиш под зеленото на тревите... Шест панделки, любов моя – един прекрасен живот. Бети ще сложи последната за нас, след нас ...

ВЪ-ОБРАЖЕНИЕ НА ЗЕМЯТА. АНАМНЕЗИС И ОТКРОВЕНИЕ

Помня Едем. Стова дръзко откровение е озаглавила втората си поетическа книга Данка Калчева. Това, разбира се, не бива да ни озадачава. Макар, както отбелязва проф. Валери Станков, „Да помнят Едем е участ на поетите. И тяхна драма“, сме свидетели на подобни заглавия на книги от автори, които трудно (понякога и невъзможно) бихме причислили към категорията поети.

В случая нещата са съвсем различни. „Помня Едем“ представлява един истински, завършен поет; поет с рядка дарба. Още първото стихотворение в книгата – „Наследство“ – отваря процепи към вътрешните прачовешки гласове; о-обездява човешката екзистенция, отхвърляйки я от привидната земя на забравата и покоя. С вроден поетически усет авторката легитимира един гносеологически парадокс: да обобщи първичното всевремие на райското съществуване и овремененото историческо битие (търсенето, обикалянето, намирането) в един образ – образът на свободата. Образът, по-точно вътрешичното и социално състояние на свободата, преминава като лейтмотив из цялата

Худ. Тоня Стефанова, Рисуна

битието, словесява, без да воюва със съобщаващото значение на думите“ (Бенямин), енергетизира понятията и изреченията, за да ги превърне в езикови монади, в откровения:

*„Майка е името ми.
Разждането е най-голямото,
което мога
и единственото,
което имам да кажа на
смъртта.“*

*„... гробове не са местата,
където никой не се завръща.“*

*„Дървото на живота е
смъртно.“*

*„Прости слепотата,
с която хранех очите си,
преди да прогледна.“*

*„Всеки ожаднява,
утоляването е различно.“*

Конструирана върху известни библейски кодове, книгата на Данка Калчева не преповтаря изцяло библейски тези, а залагайки на емоционалното и интелектуалното съ-преживяване на изначалния опус на Творението, валидира неортодоксални схващания като „Раят е лице в лице“, „Страхът е бягство. Бягството не е религия“ и пр.

Не само висшата способност (и потребност) да се вдлъбаеш до страха, глада и робството, да се изправиш пред собствените си демони, преодолявайки ги чрез дефиниране и назоваване, като по този начин ги локализираш не единствено в сферата на психичното, а и на социалното („Бог или гладът – кой е по-голям?“), „робът припознава

ВЕСТИ И НОВИ КНИГИ

ГОСТУВАНЕ НА ТВОРЦИ ОТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО...

В рамките на Пролетния литературен салон, организиран от Регионална библиотека „Захарий Княжески“, вестник „Литературен глас“, Фондация „Космос - Димитър Брацов“ и Народно читалище „Николай Лилиев - 2005“ на 25 април в Стара Загора пристигнаха писателите: проф. Сава Василев, Владимир Шумелов, Янислав Янков, Снежана Иванова, Светла Андреева, Илия Гайдев и Константин Небешков. В творческата вечер със свои изпълнения се включиха и възпитаници на НУМСИ „Христина Морфова“.

...И НА СТАРОЗАГОРСКИ ПОЕТИ В ХАСКОВО

На 17 май група старозагорски поети, подпомогнати от Община Стара Загора и Народно читалище „Николай Лилиев - 2005“, върна визитата на хасковските творци, гостували в града на поетите в началото на тази година. Литературното четене на старозагорските поети се състоя в препълнената зала „Хасково“. В проявата участваха: Виолета Бончева, Керка Хубенова, Ботьо Буков, Крум Георгиев, Таньо Клисуров и Йордан Атанасов.

КНИГИ

Янислав ЯНКОВ, Бясно дърво, разкази, ИК „Фабер“, 2016.

Йордан Атанасов, Хамовото семе, роман, второ издание, ИК” Огледало”, 2017.

Светла Андреева, Автобус за рая, разкази, ИК “Фабер”, 2016.

Стефан Митев-Бойса, НЕ-БЕСНИ ИСТОРИИ, разкази, ИК “Весела Люцканова”, 2017.

Димо Василев, Солени стихове, ИК „Лаген”, 2016.

Динко Павлов, Есенни брегове, стихове, ИК “Либра скорпи”, 2016.

Васил Давидов, Каскет на тогяа, сатирични стихове и миниатюри, ИК “Фабер”, 2017.

Михай Хоптал, Култури, шамани, знаци, превод Пламен Анакиев, ИК “Огледало”, 2016.

Стоил Стоилов, Аспекти, есета и литературна критика, Стара Загора, 2017.

Съюз на свободните писатели, Истории с крила и опашки, стихове и разкази, съставител - Ирина Александрова, Издателство „Пропелер“, 2017, София.

Данка Калчева. Помня Едем. Фондация „Покров Богородичен“, Издателство „Омофор“, С., 2017.

Думи за „Стилуети“ на Кирил Попов

СТИЛУЕТИ
ТОМ ВТОРИ

Кирил Попов

Втората книга от двутомника „Стилуети“ на критика Кирил ПОПОВ се появи в началото на 2017 г., 11 години след първия том със същото заглавие и подзаглавието „В пространството на българската литература от последните две десетилетия на XX век“. Издател и тогава, и сега е ИК „Ваньо Недков“, но любопитният/симптоматичен факт днес е, че издателството вече се нарича „Стилует“. Между тези два тома виждам и един твърде важен изкуствоведчески труд на К. Попов – „Страници от картини“ (монография от 570 с., издание на „Студио К-дизайн“ и „Стилует“ ЕООД, С., 2014), който донякъде можем да оприличим като аналог на „Стилует“-ите, но в областта на образизителното изкуство.

Пиша с удоволствие и признателност за този голям български критик на изкуството по много причини, но част от тях са и леко сантиментални: през тази година заедно с неговата книга от печат излезе и моят пореден критически „опус“ – „Ще чакам дъгата“; в тома на „Стилуети“ фигурира и моята скромна персона на бележист, а разстоянията и различни обективни обстоятелства не ни позволяват да се виждаме често. Разбира се, четем се и се радваме един на друг – аз синовно, той по бащински, което е по-важно. А най-същественото е, че без умора четем и другите, опитваме се да ги разберем и обхващам в някакви критически слова (и рамки, донякъде).

Да се върнем към „Стилуети“ (2). Първото впечатление на читателя е чудесната корица с графика на проф. Иван Газдов (който е и оформител на първия том на книгата), както и сполучливият неологизъм, дат, както вече споменах, и новото име на издателство „Ваньо Недков“ – неологизъм, роден от микса на „стил“ и „силует“ и базиран основно върху стилистиката на произведения на български автори от последните две десетилетия на XX век. Както и предишния том на „Стилуети“, и този продължава процеса на преосмисляне на литературните процеси и явления след 10 ноември 1989 г. – процес, фокусиран върху по-известни и не толкова популярни автори и книги, много от които се извиха активно след преврата от 10 ноември и защото „те не обслужваха системата“. Категорично това е една от необходимите честни и обективни книги за творчеството на български автори от Прехода. Подредбата им в структурата на книгата не е йерархично и тя не търси официализираната им предислокация в българското литературно пространство. Знакова

в жанра на литературнокритическия портрет, книгата акцентира не толкова върху биографичното, а изследва стилистическите достойнства на текстовете и вътрешните движещи сили на таланта на отделния писател и литературния процес като цяло.

В сравнение с т. I на „Стилуети“, т. II е по-обемен в съдържателен план и като обем – 390 с. срещу 296 с. на т. I. Структурно както и първата книга, и втората е разделена на две отделни части: I. Студии и статии и II. Стилуети. От включените студии и статии за известни и по-неизвестни български писатели, единствено се повтаря името на Александър Томов, но докато в първия том критическият текст за Ал. Томов визира неговите книги „Новобогаташи“ и „Арсения“, то във втория изследователският периметър на автора е по-широк: разглежда прозата му в книгите „Елегия за птици“ и „Здрач и печал“, романите му „Мечът на групировката“, преминава върху демитологизацията в контекста на историята („Йешуа“), простира се върху темата „Византия“, интерпретирана от Томов в трилогията „Пурпур“, „Византийският лабиринт“ и „Императрица Теофано“. Останалите имена в раздела „Студии и статии“ са: Константин Павлов (1933–2008), Александър Геров, Малина Томова (1950–2011), Виктор Пасков (1949–2009), Богдана Зидарова, Иван Карадачки, Стефан Величков, Тошо Дончев, Павел Павлов, д-р Александър Попов, Лена Левчева, Кристина Димитрова, Теодор Христов (1969–2007), Кънчо Кънчев, Марияна Фъркова.

Разделът „Стилуети“ от отличие от този в първия том, е съставен от няколко дяла: 1. Поети и преводачи (Рада Панчовска, Румен Стоянов, Пламен Дойнов, Боряна Терзиева, Емил Басат), 2. Разноликото поетическо слово (Христофор Тзавелла, Вълчо Раковски, Пламен Антов, Михаил Калдъръмов, Боян Ангелов, Йордан Ефтимов, Паруш Парушев, Божидар Богданов, Крася Титянова, Ирина Александрова, Иван Дойнов, Иван Маринов, Йордан Русков, Светослав Славов), 3. Художествена проза (Димитър Шумналиев, Станко Михайлов, Диана Димих, Александрина Пендачанска, Божидара Цекова, Иван Сухиванов), 4. Конексивни арт увлечения (Иван Газдов, Пенчо Кулеков, проф. Петър Петров, проф. Йордан Калайков, Владимир Шумелов, Лили Вермут, Василен Васевски), 5. Метареализъм (сп. „Нов Стрелец“, Михаил Тошков, Иван Здравков, Асен Дипчев, Анжела Димчева), 6. Родопски мотиви (Владимир Арденски, Борис Кольковски, Стоян Райчевски), 7. Pater Familias (За патернализма в литературата) (Светла Ракитина за Никола Ракитин, Делка Димитрова за Никола Димитров, Екатерина Василева и Емил Басат за Асен Василев, Йордан Атанасов, Явора Стоилова за Васил Стойлов, Ангел Железаров за Георги Железаров), 8. Историята като литература („Инкриминираният образ на войната в българската литература“, за дневниците на Йордан Железаров, за мемоарите на Камен Васевски, за полемичното слово на Цанко Живков, за обективната достоверност на Цветана Кьосова), 9. За емигрантската литература (Стефан Гечев, Андрей Гърневски, Сава Рясков, Любомир

Николов, Жени Заимова, Марсия Малинова-Антони, Яфа Казанджиева), 10. Тревога за езика (акад. Михаил Виденов, Нели Недялкова).

Така структурирана, особено във основната си втора част „Стилуети“, книгата си е поставила задача да изследва и отделни тематични полета (патернализма, историята, метареализма, конексивността в изкуството); отделно от новите имена, които са попаднали в различните дялове на тази част, личи и една „серийност“ при имена на писатели, което е ценно и за уплътняване на техните „стилуети“, и за проследяване на тенденции в литературния процес. Такава „серийност“ от т. I в т. II можем да забележим при Рада Панчовска, Пламен Дойнов, Йордан Ефтимов, Йордан Атанасов, Владимир Шумелов, Иван Сухиванов.

Худ. Милен Ангелски, Рисулка

Книгата стъпва изключително върху сътворяването на стилистически портрети на творците, но в изграждането им авторът включва и литературни анализи, психология, целият ози литературоведчески бекграунд, който уплътнява образите и разкрива същностните черти на тяхната поетика, прави ги по-привлекателни и различни. В този контекст последният дял „Тревога за езика“ не е откъснат от общата тъкан на книгата, от лингвистично-стилистичния анализ, на който са подложени текстовете. Кирил Попов пише с любов, с респект за „своите“ автори, но не смущава читателя в неговото право на пристрастие към едни или други автори и книги, по едни или други причини. И ако трябва да посочим „червената нишка“, която преминава през цялата монографична книга и която обединява иначе толкова различни автори, творби, мотиви и образи, тя се състои в това, че интерпретираните автори остават последователни в отстояването си на своите творческа природа и стил, придаващи им самобитност и различен художествен израз.

Монографията е придружена с резюмета на руски, немски и английски език, с „Речник“ и с раздела „Първи публикувани варианти на включените в книгата статии, студии и рецензии“.

Владимир ШУМЕЛОВ

Кирил Попов. Стилуети. Т. 2. София: ИК „Стилует“, 2017, 390 с.

Динко ПАВЛОВ

АФОРИЗМИ

В борбата за кокала участват и много вегетарианци.

Сляпата любов ни кара да си отваряме очите на четири.

Как да ти вярвам, като виждам, че не можеш да лъжеш?

Гледай го - уста не отваря, а изде на толкова хора хляба!

Някои политици са за оплакване - станаха за смях.

В полето на незнанието най-голяма лъжа става истината.

Взех да си гоня интересите и ме подгониха.

Не е грешно да забравиш, грешно е да се самозабравиш.

Влюби се до уши и остана с обеца на ухото.

Напълнял ли ти джоба, и на празни приказки вярвай.

Тоя не пасе трева - на държавна ясла се храни.

Откакто имам собствена гледна точка, все се оглеждам.

Как да не излизам извън пътя, нали ще влизам в политиката.

Политик се става в два случая - или бизнесът ти е неуспешен, или е много успешен.

Който си развява байрака - знаменосец ли е?

Прави се на охлюв - искал да си показва рогата.

Има ли в стадото черна овца, другите овце бял ден не виждат.

Бедният го свива стомаха от глад, богатият - от преяждане.

Искрата на недоверието буди големи проблеми.

Не вярва сто на сто - той знае две и двеста.

При ябълката на раздора само червеят е печеливш.

Всеки си носи кръста, но малцина стигат до Голгота.

Казвай ли им всичко направо, започват да те гледат накриво.

На някои патриотизма се измерва с количеството на изпитото.

Никой не те взема на работа, ако в биографията ти пише: „Участвал в митинг срещу корупцията“.

Колкото по-малко откраднеш, толкова повече те разследват.

СТРАСТНО ОБИЧАМ

Стойка ТЕОДОСИЕВА

Ботьо БУКОВ

Аз съм популист.

Искам пенсията ми да бъде по-голяма от сметката ми за ток.

Настоявам да отпадне от българския език словосъчетанието „лице с висящи дела, отдавна известно на полицията“, като бъде заменено с по-краткото „престъпник в затвора“.

Твърдя, че лекарят трябва да престане да бъде писар и едноличен търговец. Че денят в училище не са „делегирани бюджет“.

Ето, например, за президентските избори пак никой не ме потърси.

Чемите за презастрояването, хипермаркетите, санирането на блоковете, транспорта, паркирането, изобщо за монте и за европейските пари, са нещо много повече от една далавера.

Затова съм популист.

Представям си как кметът ме поздравява всяка сутрин, когато се разминаваме – аз на разходка, а той забързан за работа. Зачита ме и ме уважава, защото (както напоследък често ни се припомня) аз съм неговият работодател и началник и той се старее на всяка цена да ми се хареса.

Непрактично е за него да се излага пред мене, нали се надява да го подкрепя и за следващия мандат! – „Добро утро, началство! – Работи, твори, дерзай! Аз ти вярвам и разчитам на тебе!“

Затварям очи и сънувам милия глас на секретарка, която ме кани да участвам в общинската комисия за изработване на бюджета. Нахвърлям цифрите в проекта – предлагам черно на бяло – по перото „за насърчаване и финансиране на кючека“ – 200 пари лична глоба от джоба, които да се насочат към разцвета на просветата и културата в общината. Всички наоколо са съгласни. Здравият разум и справедливостта тържествуват. Bravo, общинари! Към закуските в училищата ще прибавим по един неизглизан банан, за Димитровден танцовите състави ще ги обем с нови опинци, духовният оркестър ще се сдобие със здрав тълпан, драматичният театър най-сетне ще ни покаже пиеса от местен автор, на художниците от града ще купим платна, рамки и боички, а на поетите ще издадем по една нова стихосбирка...

Като писател-популист се надявам в един слънчев за мене ден да ми позвният отнякъде и да ми предложат едно добро институционално кафе, за да си побърбим за нередностите и нерешените проблеми в града. Ще засегнем непорочността на обществените поръчки, на усвояваните средства

за туй и за онуй, на недосвършената работа по велоаленте и за дупките около тях, но акцентът със сигурност ще падне върху дупките в душите на хората. По-точно аз ще говоря, ще им поставям задачите, а те ще си водят бележки и ще записват сроковете за отстраняване на нередностите. Каквото сме уточнили на тази оперативка, така и ще стане. Общинарите много добре знаят, че служат на мене и че ще ги държа отговорни.

Аз съм популист.

Зададат ли се избори, чакам ония, които искат да ме представяват, да ми се явят лично, за да се разберем очи в очи, а после с росна китка на чело да ги изпратя в политиката от мое име, но това все още не ми се е случвало.

Ето, например, за президентските избори пак никой не ме потърси.

Худ. Йордан Кисъв, Портрет на момиче

Жорж Ганчев, Велизар Енчев, Орешарски, Трайков, Томов, Миланов, Дончева – видяхте ли каква стана с вашите кандидатури, като не ми се обадихте навреме, за да ви подкрепя? Като популист, аз съм един благ и сговорлив човек от народа и ми трябва малко, за да повярвам отново даже на многократно провалили се политици. Много лесно се поддавам на повтарящата се социална лъжа, стига да я чувам пак и пак направо от устата на лъжеца. Пък и тогава събирам в копанката си меда, който капе от устата му.

Като всеки интелектуалец обаче, понякога принципите ми се пропукват и си противореча. Ще ви призная направо: аз гласувах за Митьо Пишова. Спокойно, не бързайте с реакции! Надявам се, че ако правилно ви обясня защо го сторих, ще ме разберете. Ами защото горезброените (пък и останалите меракли да ме управляват от всички бон и на всички равнища) нито съм ги виждал, нито съм ги чувал и даже помиришвал. А с Митьо Пишова все пак имам поне една обща допирна точка – и двамата обичаме женичките! – 18 години, до 52 килограма, пък и отгоре!

БЯЛАТА КЪЩА

Бяла къща на върха на хълма сам сама стои – там мечтая аз да се завърна рано призори. Да нагазя боса пак тревата с мирис на сено, да припява в ниското реката в старото русло. Славеи своите трели да разлива без да се шадя, да се чувствам млада и щастлива както и преди. Слънцето на изток да изгрява като огнен знак, а сърцето всичко да прощава – аз си зная как! Че години вече всяка вечер духом се крепи с таз мечта – да мога отдалече да се прибера! Да загърбя чуждата чужбина и да полетя към моята единствена Родина – право към дома! Само там душата ми ликува и плоди мечти, само там духът ми тържествува щом до мен си ТИ!

Ще дойде, зная, пролетта, но... вече нямаме крила!

ВЪЛНУВАМ СЕ, приготвям се за среща след толкова години...

С най-нежни думи ще облека всяка проста мисъл. С мед ще напоя гласа си и очите с блясък ще изпълня... Ръцете си – върбови клони – ще развържа за прегръдка... Звезди в косите си ще вътъква, за да сребреят...

Ще изтрия бръчките от стари спомени по челото си... И огледалото ми съчуя, да не ме познае...

А ти дали ще ме познаеш след толкова години? Дали ще съм онази все същата в очите ти – твоето единствено момиче?!

Идва пролет цъфтяща след сняг и мъгли и ще литнат пчели над полята. Ще намера ли сили отново, дали ще поклъне и в мене мечтата.

За пориви нови, за нова любов – вий не бройте бръчките мои? Сърцето ми храбро, усетило зов ще надвие болестките свои!

ВМЕСТО СОНЕТ

На С.М.

И от години все така – издихваш с думи пепелта от чувствата ни избледнели... И често питам се: Къде ли, къде ли дремят през деня, та само в края на съня поклъва нежността в душата тъй както житото в полята... Стареем с тебе, друже мой, и пътят ни – горчив, но свой – доведе ни до бяла зима. Там всеки своя спомен има...

Ще дойде, зная, пролетта, но... вече нямаме крила!

ВЪЛНУВАМ СЕ, приготвям се за среща след толкова години...

С най-нежни думи ще облека всяка проста мисъл. С мед ще напоя гласа си и очите с блясък ще изпълня... Ръцете си – върбови клони – ще развържа за прегръдка... Звезди в косите си ще вътъква, за да сребреят...

Ще изтрия бръчките от стари спомени по челото си... И огледалото ми съчуя, да не ме познае...

А ти дали ще ме познаеш след толкова години? Дали ще съм онази все същата в очите ти – твоето единствено момиче?!

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, 042/980-088, GSM 0888790135
Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“
e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД – Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

Капка КАСАБОВА

Тази книга разказва човешката история на последната граница на Европа: там, където България, Гърция и Турция се приближават и раздалечават, защото това правят границите – приближават се и се раздалечават. Тук започва нещо като Европа и свършва друго, което не е съвсем Азия.

Моето поколение порасна в момента, в който Берлинската стена падна. Тази граница хвърляше безмълвната си, хладна сянка върху българското ми детство в последните години на „социализма с човешко лице“, както гласеше онзи несполучлив израз. Нищо чудно че обхождането на тази граница сега, близо трийсет години по-късно, ме привлече със силата на магнит. Впрочем, границите неизбежно го правят.

Нека обаче веднага поясня, че истинският двигател за мен беше емоционален. Искях да отида на местата, които през моето детство бяха забранени, тъй като попадаха в силно милитаризирани гранични райони, да посетя всичките градове и градчета, реки и гори, които бяха недостъпни за две-три поколения наред. Движеше ме усещане на гняв и тъга, че сме били държани тъй дълго вързани като нелюбими кучета. Движеше ме обаче и нещо друго – любопитството да срещна хората на тази Обетована земя, да надникна в лицата им, да се храня на една трапеза с тях, да чуя гласовете им, да науча нови думи, истории, имена, и да разбере как се живее в такава наелектризирана гранична атмосфера, сред фантомите на митове и тайни.

Независимо къде живеем, никой от нас не може да избяга от границите и огражденията: между личното и колективното, между съня и реалността, между живота и смъртта. Всички сме белязани от тези граници. Може пък хората от границата, тази именно граница, да ни разкрият как се живее между светове.

ИЗ РОМАНА „ГРАНИЦА“

змеи

В Странджа естественото обиталище на змея са пещерите. Той пътува през времето и пространството като огнено кълбо и може да въплъти както мъжката, така и женската си същност. Някога всяко от нестинарските села имало свой собствен змей, който се грижел за жътвата и за сезонните работи. Но обратната страна на змейската закрила е неговото желание. Ако змей те погледне, заляняваш. А ако понечеш да го последваш до пещерата му, сиреч до Подземния свят, можеш да се сбогуваш със земните си радости и скърби.

Огнено кълбо

Седмиците в Селцето в долината минаваха, а мен ме изпълваше една особена енергия, тъмна и тежка като сливите в изоставените, подивели селски градини. Жуженето на насекоми се усилваше с ухания упадък на лятото. Бях изгубила всякакво желание да ходя до плажа. Чувството ми за безизходица бе примесено с някаква фаталистична летаргия, сякаш чаках всеки момент нещо да се откряне, или да се пръсне, и всичко да стане ясно. Вцепенена на дъното на долината като от някаква магия, исках само да си седя в „Дискотеката“, да ям козе кисело мляко направо от буркана и да гледам планината с Минка. Не бях палила колата не помня от колко дни, не

ОГНЕНО КЪЛБО

ги броях. И все отлагах заминаването си.

Няколко дни преди поредната дата, когато се бях зарекла да си тръгна, реката преля. Всяка година едно и също, казваха. Реката се отприщва като звяр, после се отдръпва, оставяйки след себе си кал и завлечени боклуци. Тук реката преливала напролет по традиция, но всяка година ставало по-зле. Никой не се оплакваше, въпреки че всички знаеха Утежняващите причини – камнионите с дървен материал на горската мафия, които изсичаха горите, без да залесяват, и строителната фирма, която извличаше пясък на шест метра дълбочина от речното корито. Резултат: разбутана и замърсена река, промяна на микроклимата – и двете водеха до особено тежки наводнения. Къщите близо до реката бяха още белязани от миналогодишното наводнение с призрачна линия по стените си. Отидох и аз да помогна. Мръсна работа, влудяваща, в един момент извиках: „Трябва да се направи нещо!“.

- Ти нали не живееш тук – изпукта Благо. - Затова все още вярваш в някаква справедливост.

Когато слънцето се покачи високо на хоризонта, три жени седнаха на една пейка с гумените си галоши и плетени чорапи и Деспина каза:

- Някога оттук минал керван за Истанбул. Носели сребро и злато. Реката изведнъж се покачила и се вдигнала голяма вълна. Мъжете и конете се издавили до крак. Селяните дошли и какво да видят? По брега разпиляно голямо имане. Оттогава, щом реката прелее, държим под око бреговете ги.

Тя така си говореше, на ги, призрачна останка от заминалите преди век гърци, също като името й, тоест името ги. Разбира се, не всички са заминали, и в местните гробища е пълно с гръцки имена от по-нови времена.

- Ама реката не дава сребро и злато – смигна ми жената с дъвката. - Само кал.

Най-младата жена беше Ухото. Оглеждаше с кривогледите си очи нажеженото безоблачно небе.

- Иде – рече. - Винаги идва след затишие.

- Кое иде? – попитах, без да знам кое око да гледам.

- Огненото кълбо – каза Ухото.

Бяхме четирите. Чувствах се като излишната харпия. Нали орисниците винаги са по три: млада, на средна възраст и стара. Най-старата има последната дума. Идват при теб в деня на раждането ти и решават как ще се оформи животът ти. Ще си толкова богат или толкова беден, колкото те решат, и ще умреш, когато те кажат. За теб е живот и смърт, а за тях – игра.

Другите две кимнаха, съгласни.

- Да, да, всяка година минава, след панагира на селото ни – каза Деспина. - Откъм Крейнеро.

- Сигурно съм го проспала – обади се жената с дъвката. - Както проспях и имането от реката.

- Моята майка го е видяла – каза Деспина. - Била бременна и орала на полето, като го видяла. Огнено кълбо, само дете не е било кълбо, ами е било змей. С опашка като комета. Прелетял и опърлил земята. Щом се поосвестила, мойта майка гледа – косата ги прогорена, а по земята – златни люспи.

- Едно време, разправят, змеят се удрял в земята и ставал на човек. Затуй видиш ли го да иде, мълчиш си – вметна Ухото. - Иначе змеят ще ти вземе говора.

- То да е само говора... Може цяла да те вземе – смигна Деспина. - За невеста.

- А, не, само ако си млада и хубава – възрази жената с дъвката. - Теб няма от какво да те е страх.

Деспина се изкиска.

- Знаеш ли я Пещерата на Руска? – попита. - Живее там един змей, влюбил се в Руска и я взел за невеста. Там ходят яловите двойки.

- Че те да не са имали деца? – каза жената с дъвката.

- Змей и човек могат, ама детето умира. Щото е против природата – поклати глава Деспина. - Както и да е, щом майка ми се поосвестила, взела да ражда. Добра се до възди и ме прати да викам доктора.

Само че било в края на 40-те и докторът бил арестуван, защото бил заподозрян, че помагал на някой си да мине границата.

- И тя роди както можа. Добър човек беше докторът, ама го застреляха. Божеее, колко свестен народ застреляха тогава...

Ухото подслушваше какво си говорят двама мъже в другия край на площада.

- Какво говорят? – попитах я.

Едното й око ме стрелна подозрително.

- Айде аз да тръгвам. - Взе метлата с дълга дръжка. - Да знаете, че иде.

Худ. Злати Златев, Далечно плаване X

Нощем в Странджа се виждаха толкова огнени кълба и чинии, че хората го бяха приели за природен закон, без много-много да го обсъждат. Един историк, родом от Селцето в долината, ми каза, че дядо му, по произход от някога българско село, което днес би било турско, ако не беше напълно заличено, е виждал огнени дискове над граничната река много пъти през дългия си живот – с опашки! Винаги над реката. Друг местен, от видното семейство Н. в село Граматиково, ми разказа, че през 90-те години на XX век малкият му син, запален рибар, бил стреснат от нещо една вечер, като отишъл да си нагледа мрежите. Бащата се втурнал да му помогне и ги видял: два пламтящи обекта, като дискове, носещи се над реката. Баща и син стояли така, докато двата обекта изчезнали над гората. Въпреки това г-н Н. разбираше напълно защо човек би бил скептичен.

- В Селцето в долината имаше един, който не приемаше тези неща – продължи. - Аз, казва, съм инженер с университетска степен, не вярвам на приказки. Една вечер седим под асмата.

Били трима: неверникът инженер, г-н Н. и съседката. И както си седели, внезапно станали петима.

- На масата се появили двама мъже, бяха между мен и него. Облечени като нас, с обикновени дрехи. А, викам, вие познавате ли ги тия? Всички викат не, не ги познаваме. И какво да правим, попитахме ги: абе вие кои сте, да ви вземат дяволите, откъде се взехте?

При това двамата посетители се спогледали и прихнали беззвучно – били като близнаци, отражение един на друг. После бавно се дигнали над масата и се понесли над асмата към реката, в посока Крейнеро, като мъгла.

- И не бяхме пияни – усмихна се господин Н. - Странджа е духовна планина. Някои неща няма как да си обясниш и вероятно така е по-добре.

Господин Нанчев беше загадъчен човек, странджанин кореняк, но от необичаен вид. Винаги усмихнат, не така както плитко се усмихва човек, когато всичко му е наред, а когато знае нещо, което другите не искат да знаят. Русоляв, със северняшко луничаво лице, беше известен с това, че знае няколко хиляди песни. Жена му никога не излизаше от къщи, може би беше болна. Веднъж се разхождах из село Граматиково, в крайните улички, откъдето се виждаше абсурден самотен блок. Улиците бяха пуси, но неочаквано една разбрицана кола спря до мен: господин Н., с вечната си загадъчна усмивка, се подаде отвътре и ми даде шепалешници. От нашето дърво, каза, не си яла такива лешници. И наистина не бях.

Някои неща няма как да си обясниш и вероятно така е по-добре. Когато имаме обяснение за всичко, светът се смаява – така както пораснали се връщаме по вълшебните детски места и всичко изглежда смалено, и ни обзема усещането, че сме ограбени. А странджанци вече са ограбени от почти всичко, сега и природата им грабят – горите, реките, климатът им се разграбва от хищници с официални имена и правителствена подкрепа. Само това им остава на странджанци: необяснимото, духовното. Него никой не може да им го отнеме. Когато се наситят и последните камии, багери и дървосекачи, когато и последната светлинка в последното село угасне, Звездната планина ще има последната дума...

Капка Касабова, Граница, роман, Издателство „Жанет 45“, Пловдив, 2017. София Несторова – редактор, Невена Дишилева-Кръстева, съвместно с автора – превод, Люба Халеева – оформление.